

ביאורים לפרקי אבות

מתורת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

סייעתא דשמיא למדת חסידות

„כדי שיעשה רצונך כרצונו כו' כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך“:

הענין ד"כדי כו'" שמופיע במסכת אבות, „מילי דחסידותא“ – אינו יכול להיות ענין של שכר, שהרי זה, כאמור, היפך ההנהגה דמדת חסידות „הו כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס“; יש למצוא, איפוא, ענין דוגמתו שאינו בגדר שכר.

ואכן, מצינו בדברי הרמב"ם בספר הלכות הלכות – „בלשון קצר וצח כלשון המשנה“ – שמבאר בסוף הלכות תשובה שכל היעודים הגשמיים שהבטיח הקב"ה בתורה אינם בגדר של שכר, כי אם, דבר המאפשר את עשיית העבודה מתוך מנוחה כו', „הבטיחנו בתורה שאם נעשה אותה . . יסיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו מלעשותה . . וישפיע לנו כל הטובות המחזיקות את ידינו לעשות התורה . . כו' . . (ש)נשב פנויים ללמוד בחכמה ולעשות המצוה כו'“.

ועפ"ז יש לומר גם בנדו"ד – שמ"ש „כדי שיעשה רצונך כרצונו כו'“ אין זה בגדר של שכר, כי אם, בנוגע לעשיית העבודה עצמה:

בנוגע לעבודה המחוייבת מצד הדין – פשיטא שהבטיח הקב"ה בתורה שכאשר יהודי יעשה את התלוי בו, יקבל מלמעלה את הסיוע הדרוש לו, הן בנוגע לביטול דברים המונעים ומעכבים, והן בנוגע להשפעת הטובה כו', שע"ז יוכל לעסוק בעבודתו מתוך מנוחה.

אמנם, כשמדובר בנוגע לעבודה שאינו מחוייב בה ע"פ דין, אלא שרצונו להוסיף לפניו משורת הדין, מצד מדת חסידות – יש מקום לומר שאין הכרח שיקבל סייעתא דשמיא בנוגע למילוי רצונו לעבוד את ה' ע"פ מדת חסידות.

ועל זה מחדשת המשנה „עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו“ – שע"ז שתעשה את רצונך להיות כרצון ה', יעשה הקב"ה את רצונו להיות כרצונך, היינו, שבודאי יתן לך סייעתא דשמיא בנוגע למילוי רצונך לעבדו במדת חסידות, לפניו משורת הדין, שיבטל המניעות והעיכובים כו' וישפיע כל הברכות כו' גם בנוגע לכל הקשור לעבודה שמצד מדת חסידות.

ועד"ז בבבא הב', „בטל רצונך מפני רצונו כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך“ – שע"ז שמבטל את רצונו לשנותו ולהפכו להיות כרצון ה', אזי, מבטל הקב"ה רצון אחרים שלא לתת לו, ח"ו, סייעתא דשמיא בעבודתו ע"פ מדת חסידות, מפני רצונו לעבוד ה' ע"פ מדת חסידות. ויש להוסיף בזה:

. . . ויש להביא דוגמא לדבר – בנוגע לכללות החילוק בין עבודת הבינונים לעבודת הצדיקים:

„מדת הבינוני היא מדת כל אדם . . שכל אדם יכול להיות בינוני כו'“, משא"כ בנוגע לאופן העבודה צדיק (לא בשם המושאל, שיש לו רוב זכיות, שהרי אפילו אצל „בינוני“ ישנם רק זכיות, כי אם, צדיק לאמיתתו) – „אין כל אדם זוכה להיות צדיק, ואין לאדם משפט הבחירה בזה כו'“.

ואעפ"כ, ע"ז שמשתדל גם באופן עבודת הצדיקים, שעושה את שלו לקיים את השבועה תהי צדיק – „הרי באתערוותא דלתתא אתערוותא דלעילא, וכולי האי ואולי יזכה לבחי' רוח משרש איזה צדיק שתעבר בו כו'“, שכן, אף שבתחלה קבעו למעלה שלא יגיע למדרגת צדיק, מ"מ, ע"י השתדלותו באופן עבודה זו, נעשה רצון חדש למעלה כו'.

(ש"פ תורה מצורה ה'תשמ"ז)

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך העולם ועד

ביאורים לפרקי אבות

המשנה עם פירוש ר"ע מברטנורא

פרק ב' משנה ד'

ד הוא היה אומר: עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו בטל רצונך מפני רצונו כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך. הלל אומר: אל תפרוש מן הצבור ואל

תאמין בעצמך עד יום מותך ואל תדין את חברך עד שתגיע למקומו ואל תאמר דבר שאי אפשר לשמוע שסופו להשמע. ואל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה:

פירוש ר"ע מברטנורא

ד עשה רצונו כרצונך, פזר ממונך בחפצי שמים כרצונך כאילו פזרת אותם בחפצין שאם עשית כן יעשה רצונך כרצונו, כלומר יתן לך טובה בעין יפה. כדי שיבטל רצון אחרים, יפר עצת כל הקמים עליך לרעה, ואני שמעתי שאין זה אלא דרך כבוד כלפי מעלה והרי הוא כאילו כתוב כדי שיבטל רצונו מפני רצונך, כאותה שאמרו בפרק במה אשה [דף ס"ג] כל העושה מצוה כתקנה אפילו גזר דין של ע' שנה מתבטל מעליו. אל תפרוש מן הצבור, אלא השתתף בצרתם שכל הפורש מן הצבור אינו רואה בנחמת הצבור [תענית י"א ע"א]. ואל תאמין בעצמך עד יום מותך, שהרי יוחנן כהן גדול [ברכות כ"ט ע"א] שמש בכהונה גדולה שמונים שנה ולבסוף נעשה צדיק. ואל תדין את חברך עד שתגיע למקומו, אם ראית חברך שבא לידי נסיון ונכשל,

אל תדינהו לחובה עד שתגיע לידי נסיון כמותו ותנצל. ואל תאמר דבר שאי אפשר לשמוע וסופו להשמע, כלומר לא יהיו דבריך מסופקים שאי אפשר להבינם בתחלה ובעיון ראשון, ותסמוך שאם יעמיק השומע בהם לבסוף יבינם, כי זה יביא בני אדם לטעות בדבריך שמא יטעו ויצאו למינות על ידך. פירוש אחר לא תגלה סודך אפילו בינך לבינך עצמך ותאמר שאין כאן מי שישמעך לפי שסופו להשמע כי עוף השמים יוליך את הקול. והגירסא היא לפי פירוש זה שסופו להשמע אבל רש"י גורס ואל תאמר דבר שאפשר לשמוע שסופו להשמע ובדברי תורה מדבר אל תאמר על דבר תורה שאתה יכול לשמוע עכשיו שתשמע אותו לבסוף, אלא הט אזניך ושמע מיד. לכשאפנה, מעסקי אעסוק בתורה.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך העולם ועד